

Transgenerational axiological and attitudinal patterns in post-communist Romania

[Transferuri valorice și atitudinale transgeneraționale în România post-comunistă]

Alin Gavreliuc

West University of Timisoara, Romania

Our paper has grouped the conclusions of research organized between 2002-2010 on 1841 subjects from different generational strata in contemporary Romania. The investigation realized on representative samples has made on three age groups, conventionally designated as 'generations': '50th generation' (subjects socialized in communism, profoundly integrated in the 'old world'), '35th generation' (subjects secondary socialized in communism, social integrated in the 'old world,' which obtain in present an influent symbolic position in the social network), and the '20th generation' (subjects social nonintegrated before 1989, which preserve a neutral memory about the pre-revolutionary period and assumes today a strategies of social integration in a totally different social reality). The applied psychological instruments assess the following dimensions: independence-interdependence (Singelis); self-esteem (Rosenberg); locus of control (Rotter); self-determination (Sheldon, Ryan, Reis); and the values matrix provided by Schwartz Value Inventory, combining a quantitative methodology (through the above instruments) with a qualitative one (oral history interviews). Our study is focused on the two concurrent hypotheses: the attitudinal changing hypothesis (the change of fundamental social attitudes) and the „la longue durée” hypothesis (the persistence of fundamental social attitudes), examining the practical consequences of confirming „la longue durée” hypothesis. At the same time, we have briefly configured the identity portrait of one of the most traumatic generation for the communist period ('decreței', 'the children of the Decree' 770/1967 – the Ceausescu's decree for interdiction abortion), underlining the presence of a transgenerational axiological and attitudinal patterns, characterized by low level of social commitment and assistential values.

Keywords: values, locus of control, self-esteem, self-determination, post-communism

Address of correspondence: Alin Gavreliuc, West University of Timisoara, Department of Psychology, 4 Vasile Parvan Blvd., room 242, 300223 Timisoara, Romania. E-mail address: agavreliuc@socio.uvt.ro.

Studiul moștenirilor valorice și atitudinale transgeneraționale

În anii din urmă am analizat modul în care se structurează orientarea valorică și atitudinală a diverselor straturi generaționale în aria de vest a țării, încercând să evidențiem specificitatea strategiilor identitare ale tinerilor vs. vârstnicilor, într-un context social-istoric aflat în prefăceri profunde. Prezentăm succint bilanțul acestor cercetări derulate în trei etape succesive, între 2002-2010, asupra transferurilor valorice și atitudinale transgeneraționale din România postcomunistă, urmărind impactul unui eveniment istoric "de ruptură" – Revoluția din 1989 – asupra articulării atitudinilor fundamentale și valorilor sociale împărțite.

Trăsăturile psihologice articulate prin intermediul evaluării atitudinilor sociale examinate în cadrul acestei cercetări au fost: independență-interdependență; stimă de sine; internalism-externalism; autodeterminare, la care s-a adăugat, în plan secund, structura valorică a personalității.

Probele aplicate unor eșantioane generaționale reprezentative ("generația 20", "35" și "50"), alcătuite din 1481 de subiecți, au evaluat următoarele dimensiuni: *independență-interdependență* (Singelis, 1994), *stimă de sine* (Rosenberg, 1965), *locul controlului* (Rotter, 1964, 1975), *autodeterminare* (Sheldon, Ryan, Reis, 1996), la care s-a adăugat *matricea valorică SVS* a lui S. Schwartz și a colaboratorilor săi (2000, 2005, 2010), combinând o metodologie cantitativă (specifică chestionarelor evocate mai sus) cu una calitativă (valorificată pe un eșantion de interviuri de istorie orală).

Premisa conceptuală a explorării subiectivității sociale a constituit-o natura negociată, interacționistă a identității sociale a subiecților. Totodată, există o unanimitate a cercetătorilor din registrul psihologiei sociale în a decide că valorile constituie un predictor consistent al structurării atitudinilor și comportamentelor (Homer, 1993; Scott, 2000; Boehnke, 2008). De aici rezultă importanța majoră a studierii valorilor sociale, ca *pattern* fundamental ce ordonează structurarea resurselor subiective dintr-o

societate. Fără deslușirea acestui registru, o autentică cunoaștere a „realității sociale obiective”, cu tot spectrul comportamental variat care îi dă viață, devine imposibilă (vezi figura nr. 1). Mai ales devine vitală analiza registrelor

de profunzime, tot mai inerțiale (atitudinile, valorile), care codifică cele mai însemnate strategii implicite de deschidere interpersonală.

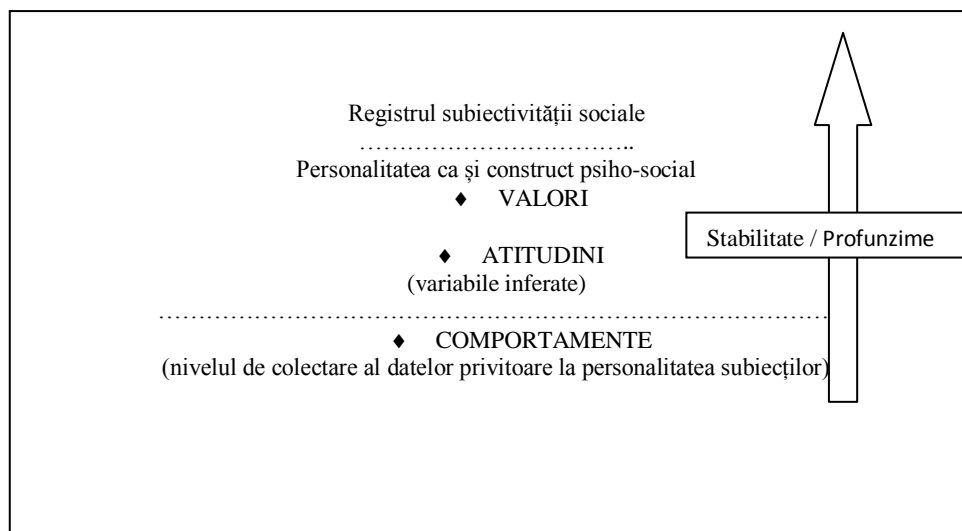

Figura nr 1. Relația valori-atitudini comportamente

Descrierea cercetării

Investigația s-a desfășurat, așadar, pe trei grupe de vârstă, numite convențional „generații”, după cum urmează: „generația 50” (formată din subiecți care la debutul cercetărilor, în 2002-2003, aveau în medie, 50 de ani, socializată covârșitor în comunism); „generația 35” (subiecți, în medie, de 35 de ani, socializată secundar în comunism, integrată social în „vechea lume” chiar înainte de 1989, și care deja a dobândit în prezent poziții însemnate în nodurile rețelelor sociale); și „generația 20” (subiecți, în medie, de 20 de ani, neintegrați social în lumea anterioară lui 1989, despre care păstrează o memorie selectivă încărcată de neutralitate, și care își încep astăzi strategiile de inserare socială într-o societate profund schimbată față de cea comunistă)¹. Nu în ultimul rând ne-a interesat să comparăm două specii de „tineri”: cei care au astăzi 20 de ani cu „tinerii anului 1989”, care aveau atunci 20 de ani (actuala generație „35”), și care au internalizat o experiență socio-istorică aparte, fiind pregătiți să „intre” într-o lume care imediat după 22 decembrie 1989 s-a pulverizat, fiind nevoiți să „reinventeze” strategii adaptative și să contureze noi nișe de dezvoltare biografică.

Realizarea eșantioanelor regionale reprezentative pentru Regiunea Vest (județele Timiș, Caraș-Severin, Arad, Hunedoara) a constituit o provocare metodologică, structura finală combinând cote proporționale în funcție de gen, sub-intervale de vârstă (+/- 2 ani/cohortă) și respectând ponderile din populație ale distribuției pe medii de rezidență (rural, urban mic, urban mediu, urban mare). Volumul rezultat al sub-eșantioanelor regionale reprezentative au fost în 2009, pentru cele trei cohorte,

următoarele: G50: $m(g50) = 56,27$ ani [480 de subiecți]; G35: $m(g35) = 39,92$ ani [529 de subiecți]; G20: $m(g20) = 23,34$ ani [472 de subiecți].

Cadrele teoretice concurente sunt delimitate de către două școli de gândire distincte: prima, cea care susține ideea flexibilității, mai degrabă apropiată de psihologia socială (Aronson, 1988; Perloff, 1993; McGuire, 1998; Loewenstein, 2007), cealaltă, care ilustrează puterea inerțiilor, fiind susținută de o îndelungată tradiție a școlii de istorie a mentalităților (Braudel, 1958/1996; Flament, 1995).

Analiza rezultatelor

Astfel, ipoteza schimbării atitudinale (modificarea atitudinilor sociale fundamentale) se va „confrunta” cu ipoteza la longue durée (persistența atitudinilor sociale fundamentale). Dilema principală care ne va ordona explorarea va testa modul în care o socializare specifică a subiecților datorată unei apartenențe generaționale diferite, asociată cu integrarea distinctă a unei experiențe istorice de ruptură (precum experiența comunistă și „cotitura” constituită de Revoluția din decembrie 1989) va genera sau nu o schimbare atitudinală majoră, reflectată într-o serie de trăsături de personalitate? Pentru examinarea acestei „înfruntări” simbolice între cele două modele explicative, am selectat probele evocate, iar primul nivel al realizării designului cercetării a grupat o serie de atitudini fundamentale implicite: față de integrarea în rețelele sociale (independență—interdependență - INT-IND), față de sine și reușita de sine (stima de sine - SE); față de „explicarea primară a lumii” (atribuirile locus-ului of control - LC) și față de „stăpânirea propriei vieți” (autodeterminarea - AS+PC = SD). Portretele globale intergeneraționale, în registrul atitudinilor sociale fundamentale, este redat în tabelul nr. 1:

¹ Referința denominativă a cohortelor o reprezintă, desigur, iarna 2002-2003, când a debutat cercetarea și când s-a lucrat pe primele loturi de subiecți. De aceea, „generația 50” din 2002-2003 are, la începutul anului 2009, în medie 56,27 ani, „generația 35” are 39,92 ani, iar „generația 20” a „ajuns” la 23,34 ani. Am preferat să conservăm aceste denumiri convenționale.

Tabelul nr. 1 Portrete atitudinale intergeneraționale – scoruri specifice / scale

Portrete generaționale / dimensiuni psihologice	G50	G35	G20
d(INT-IND)	0,28	0,32	0,51
SE	30,18	28,16	31,15
LC	14,15	12,05	14,85
AS	12,15	10,36	8,18
PC	9,89	10,34	9,55
SD	22,04	20,97	17,7

Se observă cum „tinerii” sunt progresiv mai dependenți în raport cu vârstnicii. Totodată, nu se constată prezența unor diferențe statistice semnificative pe

dimensiunea stimă de sine între straturile generaționale (SE se situează la un nivel ridicat). Se poate remarca cum stratul generațional „cel mai tânăr” este și cel mai externalist. Se distinge cum nu există diferențe statistice semnificative între generații din punctul de vedere al „alegerii percepute” (PC), sugerând prezența unei experiențe a alegerilor în registru afectiv similară. În pofida expectațiilor – care sugerau că tinerii sunt cei mai dinamici și mai autonomi, rezultatele dovedesc o diminuare a autodeterminării pe măsura întineririi stratului generațional.

S-au realizat următoarele analize de varianță (ANOVA) pe dimensiunile corespondente, între care se înregistrează diferențe statistice semnificative, descriindu-se principalele tendințe intergeneraționale. Mărimea acestor diferențe este evidențiată în tabelele următoare (tabelele nr. 2, 3, 4).

Tabelul nr. 2 Analiza intergenerațională realizată pe dimensiunea independență-interdependență

Variabila dependentă	d(INT-IND)	ANOVA			
Variabila independentă	Comparații între domenii	Valoarea pragului de semnificație	Subcategoriile ale variabilei independente între care apar diferențe semnificative	Diferențele între medii (I-J)	Valoarea pragului de semnificație
Strat generațional	F(2,177)=2,46	p=0,04	G50-G20	-0,23	p=0,038
			G35-G20	-0,19	p=0,045

Cum se poate constata ne aflăm în fața unei tendințe contradictorii, care se distribuie diferit față de studiile clasice centrate pe dimensiunea independență-interdependență (Singelis, 1994, Singelis, Brown, 1995), ce atestau cum „tineretea” este un predictor al independenței, care are mai multe resurse de a se afirma în acest interval biografic. Tot astfel, studiile invocate probează cum perioada senectuții este însoțită, datorită sporirii nevoilor asistențiale, de o dependență mai pronunțată (Singelis et al, 1999). Pe eșantionul românesc, însă, tendința este opusă, și se poate rezuma astfel: cu cât mai tânăr, cu atât mai

dependent. O dată în plus stereotipul ”tânărului implicat, responsabil, care își ia viața în propriile mâini” nu se confirmă în țara noastră, în pofida înregistrării unor diferențieri comportamentale considerabile între diversele straturi generaționale, care pot da impresia schimbării (în sens angajant) a tinerilor.

O tendință similară se înregistrează pe dimensiunea locus of control, evidențiindu-se dominanța unui tipar atribuțional externalist, care probează existența unei societăți tot mai neajutorate pe măsura întineririi cohortei generaționale.

Tabelul nr. 3 Analiza intergenerațională realizată pe dimensiunea locus of control

Variabila dependentă	LC	ANOVA			
Variabila independentă	Comparații între medii	Valoarea pragului de semnificație	Subcategoriile ale variabilei independente între care apar diferențe semnificative	Diferențele între medii(I-J)	Valoarea pragului de semnificație
Strat generațional	F(2,177)=2,12	p=0,05	G35-G20	-2,8	p=0,049

Teoria locului controlului subliniază rolul învățării sociale în activarea unui mecanism atribuțional specific, iar favorizarea unuia sau altuia din polii externalism-internalism e anticipată de capacitatea subiectului de a controla rutinier datele contextelor în care este inserat. Astfel, subiecții care nu au control asupra contextului tind,

în timp, să devină neajutorați, dezangajați și inerti (printr-un fel de mecanism de neajutorare învățată), eșuează constant în sarcini ce solicită efort, atenție, energie cognitivă și invocă frecvent lipsa „șansei”, a „condițiilor nedrepte” de competiție (Roesch, Amirkham, 1997). Experiența eșecului în sarcini, precum și absența unor

alternative credibile de reușită produce acest alibi atribuțional care inhibă asumarea responsabilă a propriei

conduite, iar tendința semnalată este cea mai pronunțată la ”generația 20” și cel mai puțin prezentă la ”generația 35”.

Tabelul nr. 4 Analiza intergenerațională realizată pe dimensiunea autodeterminare

Variabila dependentă	LC	ANOVA			
Variabila independentă	Comparații între medii	Valoarea pragului de semnificație	Subcategoriile ale variabilei independente între care apar diferențe semnificative	Diferențele între medii(I-J)	Valoarea pragului de semnificație
Strat generațional	F(2,177)=3,56	p=0,002	G50-G20	4,34	p<0,001
			G35-G20	3,27	p=0,002

O dată în plus, analiza intergenerațională pe dimensiunea autodeterminării evidențiază o puternică diferențiere în sens contrainuitiv, care atestă cum tinerii sunt mai modest autodeterminați decât vârstnicii, spre deosebire de tendințele din studiile derulate în arii culturale occidentale (Deci, Ryan, 1985, 2000; Ryan, Deci, 2000). Totodată, pe subscala ”alegerii percepute” din cadrul autodeterminării și pe dimensiunea stimei de sine nu se înregistrează diferențe intergeneraționale statistic semnificative, ceea ce susține prezența unor tipare atitudinale similare la cele trei grupe de vârstă.

Pentru a adânci analiza și pentru a explora registrul cel mai profund și mai inertial al subiectivității sociale – cel valoric – am realizat o evaluare intergenerațională a profilului axiologic, urmărind trei cohorte generaționale, prin intermediul grilei de valori sociale a lui S. Schwartz. Psihologul de la Universitatea din Ierusalim a definit valorile în termeni de criterii trans-situaționale, repere ale

dezirabilității umane, care servesc ca principii călăuzitoare în viața oamenilor. Raționamentul care a stat la baza distincției dintre tipuri de valori a fost susținut de trei cerințe ale existenței umane: nevoi biologice, elemente de coordonare a interacțiunii sociale și cerințe de conviețuire și funcționare în grup (Schwartz, Bardi 2001, p. 280). Grila de valori a lui Schwartz totalizează 57 de valori individuale, ele fiind grupate individual în categorii valorice supraordonate, în funcție de substratul motivațional comun. Categoriile înglobante pentru nivelul individual de colectare al datelor sunt: bunăvoință, auto-direcționare, universalism, securitate, conformism, realizare, hedonism, stimulare, tradiție, putere, fiecare cu setul de valorile specifice corespondente. Regrupate și agregate la nivel cultural-societal, orientările axiologice se redistribuie în 7 categorii supraordonate, după cum urmează (v. tabelul 5):

Tabelul nr. 5. Structurări valorice – nivel cultural-societal (Schwartz, 1994, 2001):

Nr. crt.	Tipuri axiologice	Valori sociale
1	Conservatorism (status-quo, solidaritatea grupului, menținerea ordinii tradiționale)	Curățenie, devoțiune, securitate familială, iertare, respectul față de părinți și vârstnici, moderație, securitate națională, supunere, politețe, protejarea imaginii publice, reciprocitatea favorurilor, respectul tradiției, auto-disciplină, ordine socială, înțelepciune.
2	Autonomie intelectuală (promovarea ideilor și drepturilor individuale în scopul atingerii obiectivelor proprii)	Creativitate, curiozitate, minte deschisă.
3	Autonomie afectivă (promovarea independenței individuale în dobândirea unei experiențe afective pozitive)	Bucuria vieții, viață interesantă, plăcere, viață variată.
4	Ierarhie (accentuarea legitimității alocării ierarhice a rolurilor și a resurselor sociale)	Autoritate, umilitate, influență, putere socială, sănătate.
5	Egalitarism (favorizarea angajării comunitare în dauna celei individuale în scopul promovării bunăstării celorlalți)	Egalitate, libertate, ajutorare, onestitate, loialitate, responsabilitate, justiție socială, lume a păcii.
6	Armonie (accentuarea integrării armonioase a individului în mediul său de viață)	Protecția mediului, unitate cu natura, lume a frumuseții
7	Stăpânire (accentuarea calității subiectului de a dispune și controla mediul natural și social)	Ambiție, a fi capabil, alegerea propriilor scopuri, îndrăzneală, independență, plin de succes

Rezultatele efective obținute prin aplicarea acestui instrument de lucru sunt redată în tabelul nr. 6.

Tabelul nr. 6 Portrete valorice intergeneraționale (Schwartz *et al.*, 2000, 2010)

Categoriile valorice supraordonate	G50	G35	G20
Conservatorism	4,06 -----**	4,68 *-----	4,21
Ierarhie	2,12 -----*	2,97	2,29
Armonie	4,19	4,17	4,08
Egalitarism	4,62 -----*	4,23	4,46
Autonomie intelectuală	4,78 -----**	4,12	4,43
Autonomie afectivă	3,56	3,21* -----	3,81
Stăpânire	3,96	3,77	3,82

**p<0.01; *p<0.05.

Observații: cu * / ** au fost menționate diferențele inter-categoriale statistic semnificative.

Dacă realizăm comparații între aceste scoruri specifice și cele obținute pe eșantioanele altor culturi naționale europene, se poate distinge un portret valoric care conjugă prezența pregnantă a conservatorismului (mult mai influentă decât în cazul altor culturi naționale, fie ele și central și est-europene), scoruri moderate la ierarhie, armonie, stăpânire (similare cu celelalte țări), un egalitarism diminuat (față de țările vest-europene, cu democrație consolidată), o autonomie intelectuală și afectivă moderată (în raport cu eșantioanele europene) (Schwartz, Bardi, Bianchi, 2000).

Global, se observă, totodată, conservarea *patternurilor* valorice fundamentale atunci când se compară "părinții" cu "copiii lor", căci o asemenea inferență este legitim de a fi realizată doar între cohorțele "50" și "20"². Singura "generație" imprevizibilă este „cohorta 35”, care ilustrează instabilitate, ambivalență și vulnerabilitate (conservatorismul cel mai pronunțat, favorizarea ierarhiei cea mai intensă, egalitarismul, dar mai ales autonomia intelectuală și afectivă cea mai modestă dintre cele trei cohorte, sugerând internalizarea unor precarități generaționale pe aceste registre). Rezultatele indică integrarea unui ansamblu de traume social-istorice cu adânci implicații în profilul lor identitar (sunt deopotrivă "generația decreteilor", dar și "generația care l-a dat jos pe Ceaușescu"), vulnerabilitate semnalată și în alte studii similare privitoare la "moștenirea traumei" (Kellermann, 2001, De Mendelson, 2008). Dacă, însă, "izolăm" această generație aparte de cohorțele extreme (50, 20) se observă cum între "părinți" (50) și "copiii lor" (20) nu există nici o diferență statistic semnificativă din punctul de vedere al orientărilor valorice, putând vorbi cu temei despre *transferuri valorice intergeneraționale*, în pofida

experimentării unor rupturi radicale sociale și politice. Dacă se operează cu eșantioane generaționale reprezentative, calificarea de transgenerațional pentru seturile de atitudini și valori sociale este întemeiată, așa cum atestă și alte studii structurale realizate în ultimii ani (Homer, 1993; Scott, 2000; Boehnke, Hadjar, Baier, 2007; Boehnke, 2008).

Concluzii

Prin urmare, ipoteza *la longue durée* se confirmă, iar straturile sociale investigate sunt caracterizate prin următoarele *patternuri* transgeneraționale, atât la nivelul valorilor (cu un accent aparte pe valorile conservatoare), cât și al atitudinilor fundamentale: interdependență (scoruri specifice: INT-IND= 0,28-0,51 / 0³); stimă de sine ridicată (scoruri specifice: SE= 28,16-31,51 / 20); externalism (scoruri specifice: LC= 12,05-14,85 / 11,5); conștiință a sinelui scăzută (scoruri specifice: AS= 8,18-12,15 / 12,5); alegerea percepută ca diminuată (scoruri specifice: PC= 9,55-10,34 / 12,5); autodeterminare scăzută (scoruri specifice: SD= 17,70-22,04 / 22,50). De asemenea, cu toate caracteristicile problematice ale cohorței "35", provocate de integrarea generalizată a unor traume istorice, atunci când apar totuși diferențe intergeneraționale statistic semnificative, ele exprimă o dezangajare mai pronunțată a tinerilor în dauna celor "mai puțin tineri". La nivel valoric, așadar, tinerii de azi se arată a fi – printre categoriile posibile de români din zona populației active - cei mai vulnerabili, dependenți și mai puțin dispuși să își ia viața în propriile mâini, oricare ar fi, la nivelul pojghiței comportamentale, "marile prefaceri" pe care conduita lor par să le sugereze. În multe privințe, cel puțin în modul în care se structurează valorile și atitudinile fundamentale asumate implicit, sunt la fel de "bătrâni" ca "părinții" lor, pe care, retoric, deseori, în cadrul unor narațiuni identitare sui-generis, îi condamnă pentru "complicitățile" și "cedările rușinoase" din vremea comunismului⁴. Cu acest strat generațional care va dobândi firesc, prin "forța" biologiei, rolul de prim plan, prin înstăpânirea progresivă pe rețelele de putere din corpul social, se va schimba (sau nu) România de un mâine foarte aproape.

³ Valoarea corespondentă mijlocului scalei.

⁴ Asemenea recurențe narative apar cu putere în cadrul interviurilor de istorie orală realizate cu reprezentanții celor trei cohorte generaționale, în pofida persistenței unor atitudini asistențiale și fataliste transgeneraționale.

² Demografia consideră că e legitim a vorbi la nivel structural despre "generații" distincte doar dacă între cohorțele comparate înregistrăm o diferență a mediilor de vârstă de aproximativ 30 de ani (cât "desparte", în medie, vârsta părinților de cea a copiilor lor) (Meredith, Schewe, Haim, 2002). Vom utiliza, însă, în continuare în mod convențional termenul de "generație" și pentru cohorta "35", care se arată a fi un strat social "altfel" în România contemporană, ce a avut parte de un destin social dramatic, deopotrivă datorită "aruncării lor în viață" prin decretul impus de N. Ceaușescu nr. 770/1966, de interzicere a avorturilor, precum și datorită rolului lor decisiv în Revoluția din decembrie 1989, în cadrul căreia au fost principalii exponenți ai mișcărilor protestatare prin care s-a înlăturat dictatura, înregistrând și numărul cel mai consistent de morți și răniți din ansamblul victimelor Revoluției. Asupra acestui subiect tulburător al României recente ne vom apleca într-un studiu viitor, cercetarea sa fiind în plină derulare.

Bibliografie

- Aronson, E. (1988). *The social animal*. San Francisco, CA: Freeman.
- Boehnke, K. (2008). Design — with Empirical Underpinnings Parent-Offspring Value Transmission in a Societal Context: Suggestions for a Utopian Research. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 32; 241-255.
- Boehnke, K., Hadjar, A., Baier, D. (2007). Parent-Child Value Similarity: The Role of Zeitgeist. *Journal of Marriage & Family*, 69(3), 778-792.
- Braudel, F. (1958/1996). Histoire et sciences sociales. La longue durée. In F. Braudel, *Ecrits sur l'histoire*. Paris: Flammarion, 41-84.
- De Mendelssohn, R. (2008). Transgenerational Transmission of Trauma: Guilt, Shame, and the "Heroic Dilemma". *International Journal of Group Psychotherapy*, 58 (3), 389-401.
- Deci, E. L., Ryan, R. M. (1985). *Intrinsic motivation and self-determination in human behavior*. New York: Plenum.
- Deci, E. L., Ryan, R. M. (2000). The "what" and "why" of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry*, 11, 227-268.
- Drozda-Senkowska, E. (2000). *Psihologie socială experimentală*. Iași: Polirom.
- Flament, C. (1995). Structura, dinamica și transformarea reprezentărilor sociale. In A. Neculau (ed.), *Psihologia cîmpului social. Reprezentările sociale*. București: Știință și Tehnică SA, 155-176.
- Homer, P. (1993). Transmission of human values: A cross-cultural investigation of generational and reciprocal. *Genetic, Social & General Psychology Monographs*, 119(3), 345-359.
- Kellermann, N. P. (2001). Transmission of holocaust trauma--an integrative view. *Psychiatry*; 64(3), 256-267.
- Loewenstein, G. (2007). Affect regulation and affective forecasting. In Gross, J. J. (ed.) *Handbook of Emotion Regulation* (pp. 180-203). New York: Guilford.
- McGuire, W. J. (1985). Attitudes and attitude change. In G. Lindzey, E. Aronson (eds.), *Handbook of Social Psychology*, (vol. 2), Reading, MA: Addison-Wesley, 233-346.
- Meredith, G., Schewe, C., Haim, A. (2002), *Managing by defining moments: Innovative strategies for motivating 5 very different generational cohorts*, Hungry Minds Inc., New York, 2002.
- Perloff, R. (1993). *The dynamics of persuasion*. New York: LEA.
- Roesch, S. C., Amirkham, J. H. (1997) Boundary conditions for self-serving attributions: Another look at the sports pages. *Journal of Applied Social Psychology*, 27, 245-261.
- Roccas, S., Schwartz, S., Amit, A. (2010). Personal Value Priorities and National Identification. *Political Psychology*, 31(3), 393-419.
- Rosenberg, M. (1965). *Society and the adolescent self-image*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Rotter, J.B. (1966). Generalized: Expectances for internal versus external control of reinforcement. *Psychological Monographs*, 80 (1), 526-541.
- Rotter, J.B. (1975). Some problems and misconceptions related to the construct of internal versus external control of reinforcement. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 43, 56-67.
- Ryan, R. M., Deci, E. L. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist*, 55, 68-78.
- Schwartz, S. H. (1994). Beyond Individualism/Collectivism: New cultural dimensions of values. In U. Kim, H.C. Triandis, C. Kagitcibasi, S-C. Choi, G. Yoon (Eds.), *Individualism and collectivism: Theory, method and applications* (pp. 85-119). Newbury Park, CA: Sage.
- Schwartz, S., Bardi, A. (2001). Value hierarchies across cultures. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, vol. 32(3), 268-290.
- Schwartz, S., Bardi, A., Bianchi. (2000). Value adaptation to the imposition and collapse of Communist regimes in East-Central Europe. In Renshon & Dukitt (eds.). *Political Psychology*. New York: Macmillan, 217-236.
- Schwartz, S., Caprara, G., Vecchione, M. (2010). Basic Personal Values, Core Political Values, and Voting: A Longitudinal Analysis. *Political Psychology*, 31(3), 421-452.
- Schwartz, S., Rubbel, T. (2005). Sex differences in value priorities: cross-cultural and multimethod studies. *Journal of Personality and Social Psychology*, 89, 1010-1028.
- Scott, J. (2000). Is it a different world to when you were growing up? Generational effects on social representations and child-rearing values. *British Journal of Sociology*, 51(2), 355-377.
- Sheldon, K. M., Ryan, R. M., Reis, H. (1996). What makes for a good day? Competence and autonomy in the day and in the person. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 22, 1270-1279.
- Singelis, T. M. (1994). The measurement of independent and interdependent self-construal. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 20, 580-591.
- Singelis, T. M., Bond, M. H., Sharkey, W.F., Lai, C. S. (1999). Unpackaging culture's influence on self-esteem and embarrassment: The role of self-construal. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 30, 315-341.
- Singelis, T. M., Brown, W. J. (1995). Culture, self and collectivist communication: Linking culture to individual behavior. *Human Communication Research*, 21, 354-389.